

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Tdo/65/2024
Identifikačné číslo spisu:	4421010106
Dátum vydania rozhodnutia:	22.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Bargel
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4421010106.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela a sudcov JUDr. Patrika Príbělského, PhD. a JUDr. Emila Klemaniča, na neverejnom zasadnutí konanom 22. januára 2025 v Bratislave, v trestnej veci obvineného C. S. pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona, o dovolaní menovaného podanom proti rozsudku Okresného súdu Nové Zámky, sp. zn. 1T/13/2021, z 2. septembra 2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 1To/78/2021, z 30. novembra 2021

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného C. S. o d m i e t a .

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky, sp. zn. 1T/13/2021, z 2. septembra 2021 bol obvinený C. S. uznaný za vinného zo spáchania zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona, ktorého sa dopustil na tom skutkovom základe, že:

„od presne nezisteného obdobia roku 2014 do 31. augusta 2020 v meste Š. v byte č. XX na Ul. H. XXXX/X fyzicky a psychicky týral svoju matku I. Y. D., narodenú XX. Z. XXXX, trvale bytom Š., H. XXXX/X, s ktorou žil v jednej domácnosti, a to tým spôsobom, že ju v časoch, keď prišiel domov z pracovnej cesty najčastejšie pod vplyvom alkoholických nápojov opakovane, bezdôvodne udieral hánkami päste do ruky, pomerne často sa stávalo, že ju hánkami pästí udieral do hlavy, neustále jej nadával vulgarizmami a ponižoval ju. Viackrát sa stalo, že jej zjedol obed, ktorý si objednala z reštaurácie a povedal jej 'piča sprostá zožer si niečo čo nájdeš v chladničke', v presne nezistenom čase roku 2014 jej povedal, že ju strčí do práčky, že sa tam celá nezmestí, že nevádi aspoň jej tam strčiť hlavu, v presne nezistenom čase pravdepodobne v mesiaci máj roku 2020 jej zobral kľúče od bytu a začal ju nimi udierať po ruke, následne ich hodil do poškodenej, z čoho mala poškodená hematómy, avšak lekársku starostlivosť nevyhľadala, nakoľko má obavy z nákazy z ochorenia COVID 19, v presne nezistenom čase pravdepodobne v mesiaci jún roku 2020 pod vplyvom alkoholických nápojov jej vykrúcal ruky a udieral ju kľúčmi po ruke, v presne nezistenom čase v roku 2018 pod vplyvom alkoholických nápojov jej povedal, že ju vyhodí z balkóna, v presne nezistenom čase v predmetnom období jej povedal, že nech

neplánuje, že ju pochová, že zhnije viackrát v presne nezistených časoch v predmetnom období jej hodil ovládač od televízora do hrudníka a do brucha, z čoho mala poškodená hematómy, pričom lekársku starostlivosť nevyhľadala z dôvodu obavy z nákazy z ochorenia COVID 19, pričom toto jeho konanie vygradovalo 31. augusta 2020 v čase o 13:00 h, kedy z ničoho nič vytiahol malú strelnú zbraň typu revolver nezisteného výrobcu a kalibru a uvedenú zbraň jej priložil k čelu a povedal jej 'zabijem najprv teba a potom seba', čo nakoniec nevykonával z čoho mala však poškodená obavu o svoj život, ktorým konaním páchatel' spôsobil opakovane poškodenú I.. Y. D., narodenej XX. Z. XXXX, trvale bytom Š., H.Y. XXXX/X, fyzické a psychické utrpenie od presne nezisteného dňa roku 2014 až do 31. augusta 2020, pričom lekársku starostlivosť nikdy nevyhľadala.“

Za to bol obvinenému C. S. uložený podľa § 208 ods. 3 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2, ods. 4 Trestného zákona, pri neexistencii poľahčujúcich okolností podľa § 36 Trestného zákona a pri zistení priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. m) Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 9 (deväť) rokov a 8 (osem) mesiacov; pričom podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona bol na výkon uloženého trestu zaradený do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. Zároveň okresný súd podľa § 60 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku uložil obvinenému trest prepadnutia vecí, a to: - 1 ks čierny plastový kufrik s obsahom 1 ks strelná plynová zbraň pištoľ, kal. 9 mm, výr. zn. Z. F., model. XXX Z., C..Z., výr. č. F. XXXX-XXXXX, 1 ks zásobník k zbrani, 1 ks nadstavec na pyrotechniku, 1 ks čistiaca kefa, 1 ks návod na použitie, ktoré sa nachádzajú v úschove pre doličné veci ORPZ v Nových Zámkoch pod EV č. X/XXXX. Podľa § 73 ods. 2 písm. d), ods. 4 Trestného zákona a § 74 ods. 1 Trestného zákona mu súd uložil ochranné protialkoholické liečenie ambulantnou formou.

Krajský súd v Nitre ako súd odvolací na podklade odvolania obvineného rozhodol uznesením, sp. zn. 1To/78/2021, z 30. novembra 2021 tak, že podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie obvineného C. S. zamietol.

Proti rozsudku krajského súdu podal obvinený C. S. prostredníctvom ustanoveného obhajcu JUDr. Ladislava Magyerka dovolanie s poukazom na údajné naplnenie dôvodov dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku [zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu], § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku [rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom] a § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku [rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť]. Obvinený v dovolaní v podstate namietal:

„Je nepochybné, že poškodená je vzhľadom na svoj vek, ako aj zdravotný stav zraniteľnou osobou, pričom tieto okolnosti môžu byť príčinou odlišného nazerania na právne posúdenie konania odsúdeného. Odsúdený v priebehu konania namietal znalecké posudky nielen z odboru psychológie, ale aj z odboru psychiatrie. V znaleckom posudku č. 22/2020 vypracovanom znalcom z odboru psychológie PhDr. Robertom Máthém, PhD. bola u poškodenej zistená prítomnosť posttraumatickej stresovej poruchy, ktorá býva prítomná ako príznak psychologicky chápaného syndrómu týranej osoby. Je potrebné ale poukázať na druhú stránku vyjadrení poškodenej, ktorá znalci v rámci pohovoru pre vypracovanie znaleckého posudku uvádzala okolnosti, ktoré počas svojho prežila, ako napr. chudobu od ranného detstva, strata otca, strata brata, vojna, striedanie partnerov matky poškodenej, čo v zmysle vyjadrení poškodenej znalci, vnímala poškodená negatívne, podozrenie na sexuálne násilie tretím partnerom matky poškodenej, eventuálne sexuálne zneužívanie týmto partnerom matky a odmietnutie tohto faktu matkou poškodenej po zdôverení sa matke poškodenej, neposkytnutie podpory v snahe poškodenej o štúdium, nemožnosť ukončenia vzdelania, výkon ťažkej fyzickej práce v snahe zárobku, strata prvého manžela v dôsledku tragickej udalosti a neskôr aj strata druhého manžela. Všetky tieto negatívne udalosti v živote poškodenej mali nepochybne nesmierny vplyv na vznik a rozvoj posttraumatickej stresovej poruchy, pričom v rámci zadaných úloh sa znalec nezaoberal aj možnosťou, že vznik posttraumatickej stresovej poruchy mohol byť u poškodenej datovaný podstatne skôr, rovnako ako prítomnosť tejto poruchy, ktorú označil ako príznak psychologicky chápaného pojmu syndrómu týranej osoby. Z pohľadu obhajoby ide o zásadné okolnosti majúce vplyv na práva odsúdeného poskytujúce mu záruky

základného práva na obhajobu, ako aj na spravodlivé súdne konanie. Prítomnosť posttraumatickej stresovej poruchy sa môže objaviť aj niekoľko po udalosti zodpovednej za jej vznik. Je nepochybné, že poškodená prežila počas svojho života nesmierne veľa negatívnych udalostí, ktoré mohli byť zodpovedné za vznik a rozvoj posttraumatickej stresovej poruchy (sexuálne násilie partnerom vlastnej matky a pocity sklamanie z matky po tom, čo sa poškodená matke zdôverila očakávajúc pochopenie a podporu matky, k čomu nedošlo, nevynímajúc stratu milovaného manžela), avšak vzhľadom na absentujúce dokazovanie v tomto smere, nemožno na tento dôkaz prihliadať ako na zásadný pre vyvodenie záveru o vine odsúdeného a dôveryhodnosti tvrdení poškodenej. Je zrejmé, že snahy odsúdeného k námietkam predneseným vo vzťahu k znaleckým posudkom vyplynuli z vyššie uvedených nedostatkov, resp. neúplnosti minimálne znaleckého posudku z odboru psychológie.

Odvolaací súd, tak ako súd prvého stupňa, v dovolaní napadnutom rozhodnutí poukazuje napriek námietkam obhajoby na vykonané dokazovanie výsluchmi svedkov a poškodenej. Je potrebné uviesť, že väčšina svedkov disponovala sprostredkovanými a nepriamymi informáciami od poškodenej, pričom ani jeden zo svedkov nevnímal vlastnými zmyslami konanie, ktoré bolo popísané v skutkovej vete obžaloby Okresnej prokuratúry Nové Zámky. Uvedené konanie odsúdeného nepotvrdila ani svedkyňa Y., ktorá bola opatrovateľkou poškodenej, ktorá poškodenú navštevovala každý deň a nikdy nebola priamym svedkom toho, že by bol odsúdený agresívny, pod vplyvom alkoholu alebo by sa voči poškodenej dopúšťal konania popisovaného poškodenou. Je potrebné poukázať na skutočnosť, že uvedená svedkyňa zabezpečovala pre poškodenú aj nákupy, nevynímajúc obedy a poškodenej pomáhala v domácnosti. V prípade, pokiaľ by sa odsúdený dopúšťal konania popísaného v obžalobe, napr. že by nemala k dispozícii jedlo v dôsledku konania odsúdeného alebo že by bola svedkom hladovania poškodenej. Je potrebné uviesť, že pokiaľ svedkyňa poškodenej pomáhala, nakupovala jej, upratovala, nosila obedy, musela mať prístup ku chladničke, v ktorej sa evidentne jedlo a potraviny nachádzali, ku ktorým poškodená prístup mala formou rolátora a v prípade, ak by to tak nebolo, svedkyňa by si tieto okolnosti vzhľadom na charakter výkonu činností pre poškodenú nepochybne všimla a v rámci trestného konania by takéto konanie odsúdeného aj spomenula. Za povšimnutie však stojí vyjadrenie tejto svedkyne, ktorá sa zmienila o správaní poškodenej v prípade komunikácie svedkyne s odsúdeným, ktorý svedkyňi ukazoval video. Svedkyňa sa zmienila o tom, že poškodenej prekážalo, keď s odsúdeným svedkyňa komunikovala. Svedkyňa tiež uviedla, že poškodená jej opakovala stále to isté dookola, na jednej strane poškodená uvádzala, že jej prekážalo, že odsúdený nebol doma celý deň, no na strane druhej jej prítomnosť odsúdeného prekážala. Svedkyňa okrem iného potvrdila verziu odsúdeného o hľadaní vecí poškodenou, resp. problémoch s pamäťou poškodenej, ktorá zabudla na umiestnenie vecí v byte a napriek tomu z odcudzenia vecí obviňovala odsúdeného. Vzhľadom na vek poškodenej je nutné konštatovať, že kognitívne funkcie poškodenej (prekonanie dvoch mozgových porážok) a jej celkové vnímanie s prihliadnutím na vyššie uvedené, nesvedčí o jednoznačnosti vierohodnosti jej tvrdení v kontexte vyjadrení vyššie uvedenej svedkyne, nevynímajúc vyjadrenia odsúdeného, pre ktoré spolužitie s poškodenou nebolo ľahké. Je otázne vnímanie jednotlivých udalostí poškodenou, ktorá v dôsledku existencie posttraumatickej stresovej poruchy, ako aj dvoch mozgových mŕtvíc mohla vnímať niektoré udalosti negatívne, hoci úmysel odsúdeného mohol byť iný než, aký popisovala a vnímala poškodená, napr. dôvodnosť zamykania sa v izbe poškodenou, hoci odsúdený nebol doma. Obdobne sa vyjadrila svedkyňa H., ktorá rovnako ako iní svedkovia (svedkyňa U., Č., Č.) nebola svedkom fyzického a ani verbálneho útoku odsúdeného na poškodenú. V tomto smere obhajoba poukazuje na preukázanie udalosti, kedy poškodená zabudla, kde nechala kľúče v roku 2020 a po ich nájdení odsúdeným, ktorý mohol byť v dôsledku negatívneho emočného ladenia poškodenou nahnevaný, hodil smerom k poškodenej nájdené kľúče, avšak nie v úmysle jej fyzicky ublížiť, či ju dokonca zraniť. Poškodená ako osoba vyššieho veku aj s poukazom na jej ťažký zdravotný stav mohla mať na tele menšie hematómy, ktorých príčinou ale nebolo konanie odsúdeného, ale na veľmi ľahkom vzniku hematómov sa u starších ľudí podieľajú aj lieky, napr. lieky na riedenie krvi, ktorých užívateľkou bola aj poškodená s poukazom na prekonanie dvoch mozgových porážok vyžadujúcich si užívanie takéhoto druhu liekov. Aj s poukazom na vyššie uvedené okolnosti je potrebné konštatovať, že preukázanie viny obžalovanému nebolo preukázané bez akýchkoľvek pochybností v súlade so základnými zásadami trestného konania, pričom vzhľadom na sprostredkované informácie všetkých svedkov od poškodenej, z ktorých ani jeden nebol svedkom fyzického a ani psychického týrania poškodenej, bolo v konaní dôvodné zaoberať sa návrhmi obhajoby na výsluch poškodenej v konaní pred súdom napr. formou videohovoru alebo

doplnením znaleckého posudku, ktorý by sa vysporiadal s okamihom vzniku a rozvoja posttraumatickej stresovej poruchy poškodenej, od ktorej prítomnosti znalec odvodzoval u poškodenej prítomnosť syndrómu týranej osoby, za vznik ktorého nenesie zodpovednosť odsúdený, ale u poškodenej mohol vzniknúť v zmysle vyššie popísaných prežitých traumatických udalostí poškodenej v priebehu jej života, resp. v období pred rokom 2014, ktorý je uvedený v obžalobe. Ako odsúdený v priebehu konania uviedol, vykonaným dokazovaním nebola bez akýchkoľvek pochybností preukázaná vina odsúdeného, naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu uvedeného v obžalobe, čo ani jeden zo svedkov nepotvrdil okrem poškodenej.“

Obvinený C. S.X. prostredníctvom ustanoveného obhajcu JUDr. Ladislava Magyerka následne doplnil dovolanie, v ktorom konštatoval nasledovné:

„Dovolaním napadnuté rozhodnutia sú založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku. Vykonaným dokazovaním neboli naplnené znaky skutkovej podstaty trestného činu týranie blízkej osoby a zverenej osoby v zmysle ustanovenia § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona. Rozhodnutie o vine a rovnako aj o treste odsúdeného je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku čo spôsobuje vadu rozsudku, ktorej následkom je nezákonnosť rozhodnutia. Komparáciou skutkovej vety napadnutého rozhodnutia so znením skutkovej podstaty trestného činu týranie blízkej osoby a zverenej osoby je možné dospieť k záveru, že konaním odsúdeného nebola naplnená objektívna stránka trestného činu týranie blízkej osoby a zverenej osoby v zmysle ustanovenia § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona. Z odôvodnenia dovolaním napadnutých rozhodnutí nie je možné dospieť k záveru akým konaním odsúdeného mala byť naplnená hypotéza tejto právnej normy predpokladanej v ustanovení § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona. Trestnoprávnu zodpovednosť odsúdeného je možné predpokladať iba v prípade preukázania konkrétneho a nezameniteľného konania odsúdeného subsumovaného pod niektoré z viacerých možných spôsobov konania uvedených v ustanovení § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona.

Poukázal na základnú zásadu trestného konania nullum crimen sine lege, ktorá nachádza svoje explicitné vyjadrenie v Ústave Slovenskej republiky, ako aj v Trestnom zákone, pričom podľa článku 49 Ústavy Slovenskej republiky len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie. Podľa ustanovenia § 8 Trestného zákona trestným činom je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone. Vzhľadom k prezentovaným skutočnostiam je nutné uviesť, že súdy vyššie uvedenú základnú zásadu trestného konania nerešpektovali, pokiaľ konanie odsúdeného subsumovali pod ustanovenie § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona. Je potrebné zdôrazniť, že odsúdený sa ani z odôvodnení rozhodnutí súdov oboch stupňov nemá možnosť dozvedieť, ktorým z jednotlivých konaní predpokladaných v ustanovení § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona sa mal dopustiť spáchania trestného činu, z ktorého dôvodu považuje odsúdený tieto rozhodnutia za nepreskúmateľné, porušujúce jeho právo na obhajobu zásadným spôsobom. Osobitne je potrebné upriamiť pozornosť na trestnoprávnu doktrínu, v rámci ktorej sa pre domáce násilie vyjadrené v skutkovej podstate trestného činu týranie blízkej osoby a zverenej osoby v zmysle ustanovenia § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona vyžaduje prvok opakovania (teda nemaže ísť o ojedinelý a jednorazový incident), gradácia intenzity konania páchatel'a a zreteľné pozície (nerovné postavenie útočníka a obete trestného činu, ktoré sa v priebehu útokov nemení).

Ako vyplýva aj z vykonaného dokazovania, vyššie uvedené v konaní odsúdeného absentovalo, nakoľko v konaní nebolo preukázané, že by boli incidenty opakované, práve naopak išlo o ojedinelé konflikty majúce pôvod v požití alkoholu odsúdeným. Vzhľadom na uvedené nemožno v konaní odsúdeného identifikovať gradáciu intenzity jeho konania.“

Obvinený C. S.X. navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky, po vyslovení porušenia zákona v jeho neprospech, zrušil z dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g) a písm. i) Trestného poriadku, napadnutý rozsudok krajského súdu v celom rozsahu, ako aj rozsudok okresného súdu a prikázal, aby súd vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

V zmysle § 376 Trestného poriadku sa k obsahu uvedeného dovolania žiadna z procesných strán v

určenej lehote nevyjadrila.

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (§ 377 Trestného poriadku) skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku) prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), osobou oprávnenou na podanie dovolania (§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že podané dovolanie spĺňa obligatórne náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a dospel k záveru, že dôvody dovolania nie sú splnené.

Najvyšší súd poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, pričom nielen z označenia tohto opravného prostriedku ako mimoriadneho, ale predovšetkým zo samotnej úpravy dovolania v Trestnom poriadku je zrejmé, že dovolanie nie je určené na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších - mimoriadnych - procesných a hmotnoprávných chýb. Tie sú ako dovolacie dôvody taxatívne uvedené v ustanovení § 371 ods. 1 Trestného poriadku. V porovnaní s dôvodmi, ktoré opodstatňujú podanie odvolania, sú dovolacie dôvody koncipované podstatne užšie. Je tomu tak z dôvodu, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená. Predstavuje tak výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Právoplatnosť súdneho rozhodnutia v sebe poníma jeho faktickú nezmeniteľnosť (formálna právoplatnosť) a záväznosť (materiálna právoplatnosť). Preto sú možnosti podania dovolania - vrátane dovolacích dôvodov - striktné obmedzené, aby sa potenciálne „širokým“ uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala v rámci konania pred dovolacím súdom ďalšia riadna opravná inšancia a dovolanie nebolo chápané len ako ďalšie odvolanie.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), písm. c), písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia. Tento dovolací dôvod možno úspešne uplatňovať len vtedy, ak právo na obhajobu bolo porušené zásadným spôsobom.

Zásada „práva na obhajobu“ vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby podliehajúce všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a

jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.

Napriek nespornému významu vyššie rozvedeného práva strany trestného konania na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia nejde o právo absolútne. Povinnosť súdu odôvodniť svoje rozhodnutie nemožno interpretovať v tom zmysle, že by zahŕňalo podrobnú odpoveď na každý argument strany konania (Van Hurk v Holandsko, resp. Ruiz Torija v Španielsko). Podstatnou je v tejto súvislosti povinnosť súdu vyhodnotiť a v odôvodnení rozhodnutia zareagovať na hlavné námietky účastníka konania (Donadze v Gruzínsko) a riadne posúdiť tvrdenia, argumenty a dôkazy predložené stranou konania (opätovne vid' napr. Van Hurk v Holandsko). Na podklade takéhoto postupu súdu je potom možné posúdiť, či bolo konanie ako celok spravodlivé. Mlčanie odvolacieho súdu ohľadom zákonnosti odmietnutia vykonania dôkazov navrhnutých obvineným odporuje myšlienke spravodlivého procesu (Krasulya v. Rusko).

Dovolací súd nemôže skúmať hodnotenie dôkazov ako ani „kvalitatívnu správnosť“ úvah súdov nižších stupňov vo vzťahu k dostatočnosti dôkazného podkladu pre nimi vnímané zistenie skutkového stavu v miere spoľahlivej a obsahovo spôsobilej pre rozhodnutie vo veci samej. Dovolací súd rovnako nemôže (výnimku predstavuje procesná situácia, ak je dovolateľom minister spravodlivosti; § 371 ods. 3 Trestného poriadku) skúmať a meniť správnosť a úplnosť skutku zisteného práve na podklade už skôr vykonaného hodnotenia dôkazov, ktoré sa realizuje v konaní pred súdmi nižšej inštancie. Nemožno sa účinne domáhať naplnenia dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v prípade, ak súdom ustálený obsah a rozsah vlastnej úvahy o voľbe použitých dôkazných prostriedkov a hodnotenia z nich získaných výsledkov (tzn. hodnotenia dôkazov) na podklade § 2 ods. 10, resp. ods. 12 Trestného poriadku nevyhovuje predstavám dovolateľa. Ak by totiž záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu vykonaný v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a tak by predstavoval spôsobilý podklad pre dovolací prieskum zo strany najvyššieho súdu (konajúceho v zmysle „iniciačného“ procesného úkonu obvineného ako osoby oprávnenej podať dovolanie v zmysle skôr citovaných ustanovení Trestného poriadku), takýto výklad by odporoval principiálnej viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa § 371 ods. 1 písm. i) veta za bodkočiarkou Trestného poriadku.

S tým plne korešponduje záver, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany v konaní, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, návrhmi a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces neznamená ani právo na to, aby bola strana konania pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Súd neporuší žiadne práva strany v konaní, ak si neosvojí ňou navrhnutý spôsob hodnotenia vykonaných dôkazov a ak sa neriadi jej výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov (nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 339/08, II. ÚS 197/07, II. ÚS 78/05, IV. ÚS 252/04).

Najvyšší súd sumarizuje:

V prípade dovolania podaného obvineným nemožno opätovne (nakolko za týmto účelom je obvinenému poskytnutý dostatočne široký priestor v konaní o riadnom opravnom prostriedku - odvolaní) namietať proti skutkovým zisteniam súdov - ktoré sú založené práve na výsledkoch vykonaného dokazovania v rozsahu, ktorý súd považoval za dostatočný - prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. V dovolacom konaní nemožno účinne namietať zvolené, resp. použité dôkazné prostriedky a

na ich podklade vykonané hodnotenie dôkazov v intenciách § 2 ods. 10, resp. ods. 12 Trestného poriadku, ak takéto „finálne“ hodnotenie v konečnom dôsledku nevyhovuje predstavám obvineného. Tento kruh viazanosti správnosťou a úplnosťou zisteného skutku sa v tomto kroku uzatvára - práve s poukazom na § 371 ods. 1 písm. i) veta za bodkočiarkou Trestného poriadku.

Obvinený v dovolaní nediferencoval a nezaradil argumentačné úvahy pod jednotlivé dovolacie dôvody. Z obsahu dovolania však možno abstrahovať, že v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku namietal nedostatočné dokazovanie, na základe čoho nemožno vyvodiť konanie popísané v skutkovej vete obžaloby a rozhodnutí súdov. Obvinený tvrdil, že žiaden zo svedkov nevnímal jeho konanie priamo, ale iba sprostredkované od poškodenej. Navyše, podľa obvineného nemožno považovať výpoveď poškodenej za dôveryhodnú, a to vzhľadom na jej vysoký vek, zdravotný stav a posttraumatickú stresovú poruchu, ktorá podľa obvineného vznikla u poškodenej už v minulosti. Obvinený napokon uviedol, že ním navrhované dôkazy, ktoré neboli vykonané, mohli vyvrátiť dôveryhodnosť poškodenej a zároveň spochybniť jeho vinu.

K námietke obvineného, že jeho vina je založená výlučne na výpovedi poškodenej a žiaden zo svedkov jeho vinu nepotvrdil, najvyšší súd konštatuje, že toto tvrdenie je nesprávne. Ako vyplýva z rozhodnutí súdov nižších stupňov vina obvineného bola preukázaná nielen výpoveďou poškodenej, ale aj výpoveďami ďalších svedkov, ktorí opisovali správanie poškodenej, hádky medzi ňou a obvineným, a to prizmou ich vlastného pozorovania a tiež znaleckým dokazovaním. Tieto závery boli podrobne rozobrané na stranách 17 a 18 rozsudku prvostupňového súdu, ktorý bol potvrdený súdom druhého stupňa.

Dovolací súd nemôže prehodnocovať, resp. inak hodnotiť vykonané dôkazy, ako súdy nižších stupňov, pretože nie je „skutkovým“ súdom (ak dovolanie nepodal minister spravodlivosti podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku), a preto argumenty dovolateľa o nesprávnom hodnotení dôkazov súdmi nenapĺňajú žiadny dovolací dôvod.

V súvislosti s nedostatočne vykonaným dokazovaním obvinený namietal nevypočutie poškodenej na hlavnom pojednávaní, ktoré by objasnilo okamih vzniku a rozvoja posttraumatickej stresovej poruchy poškodenej.

K tomu najvyšší súd uvádza, že právu obvineného spočívajúceho v možnosti navrhovať dôkazy zodpovedá paralelne existujúca povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritórnym rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť, alebo ho odmietnuť (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku), prípadne rozhodnúť o tom, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (§ 274 ods. 1 Trestného poriadku - primerane pozri R 116/2014).

Pre posúdenie možnosti aplikácie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je v tom - ktorom prípade dôležité zistenie, že sa konkrétny súd predloženým návrhom na doplnenie dokazovania zaoberal, avšak sa mu rozhodol z určitých dôvodov nevyhovieť.

Treba si uvedomiť, že súd nie je povinný vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhli a nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale súd ich nepovažuje za rozhodné a dôležité pre spravodlivé rozhodnutie (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku, § 2 ods. 10 Trestného poriadku, § 2 ods. 11 Trestného poriadku) a napokon súd nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale „neskoro“ (§ 240 ods. 3 druhá veta Trestného poriadku), alebo neprejavili reálnu snahu o ich vykonanie (§ 240 ods. 4 tretia veta Trestného poriadku).

Zároveň ale platí, že rozhodnutie súdu o odmietnutí návrhov na doplnenie dokazovania môže za istých okolností predstavovať porušenie práva na obhajobu - § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Stane sa tak vtedy, ak súd nevysvetlí - neodôvodní v uznesení o odmietnutí návrhov na doplnenie dokazovania podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku (ktoré uznesenie sa len vyhlási a zaznamená do zápisnice o hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí sa písomne nevyhotovuje), resp. minimálne v

odsudzujúcim rozsudku v zmysle § 168 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku zrozumiteľným, úplným a presvedčivým spôsobom nadbytočnosť a nepotrebnosť doplnenia dokazovania a zároveň existujú ďalšie skutočnosti naznačujúce, že celé konanie bolo vedené neobjektívne a zjavne nerešpektovalo pravidlá spravodlivého procesu.

Pre konanie pred odvolacím súdom platí, že tento nemusí o návrhu na doplnenie dokazovania formálne rozhodnúť uznesením podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku, pretože „ustanovenia o dokazovaní na hlavnom pojednávaní sa podľa § 295 ods. 2 Trestného poriadku na verejné zasadnutie použijú len vtedy, ak sa na verejnom zasadnutí vykonávajú dôkazy (o čom rozhodne súd, v odvolacom konaní odvolací súd) - nepoužijú sa pritom priamo, ale „primerane“. Z hľadiska zachovania práv obhajoby (čomu zodpovedá dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku) je podstatné, či sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia s návrhom, resp. dôkaznou situáciou vo vzťahu k návrhom dotknutej okolnosti vysporiadal, k takému vysporiadaniu môže dôjsť aj konkrétnym odkazom na odôvodnenie napadnutého rozsudku, s jeho prípadným doplnením (R 43/2018).

Nevykonanie (arbitrárne), pre spravodlivé rozhodnutie známeho a dôležitého, významného či rozhodného dôkazu súdom, môže však byť dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku, pretože posúdenie rozsahu (ne)vykonaných dôkazov je otázkou skutkovou a nie právnou. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. S ohľadom na to nemôže argumentácia dovolateľa, ktorým nie je minister spravodlivosti, o nevykonaní navrhnutého dôkazu súdom (o odmietnutí vykonania, ktorého bolo rozhodnuté podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku a rozhodnutie o tom bolo riadne odôvodnené minimálne v rozsudku súdu prvého stupňa alebo v rozhodnutí odvolacieho súdu v zmysle § 168 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku) zodpovedať dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Vyššie uvedený záver zodpovedá doterajšej aplikačnej praxi i judikatúre najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho o nemožnosti preskúmavania správnosti a úplnosti skutkových zistení súdmi v pôvodnom konaní, s výnimkou prieskumu ich rozhodnutí uvedeným spôsobom, a síce dovolania podaného ministrom spravodlivosti na podklade podnetu oprávnenej osoby podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku.

Pokiaľ neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení súdmi v pôvodnom konaní dovolací súd nemôže preskúmať v rámci dovolateľom (obvineným alebo generálnym prokurátorom) uplatneného dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, nemožno takéto „skutkové“ preskúmanie rozhodnutí súdov v pôvodnom konaní dosiahnuť (a vo svojej podstate obchádzať) prostredníctvom uplatnenia dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku [a už vôbec nie písm. i)], uplatnením dovolacej námietky spočívajúcej v tom, že v pôvodnom konaní nebol vykonaný konkrétny dôkaz, ktorý však podľa subjektívneho hodnotenia dovolateľa vzhľadom na jeho význam (dôležitosť) vykonaný byť mal. Posúdenie dôležitosti (významu) konkrétneho dôkazu totiž nie je možné bez komplexného vyhodnotenia dôkazného stavu na podklade rozsahu a kvality procesu dokazovania vykonaného súdmi v pôvodnom konaní, ktorého výsledkom je nimi zistený skutkový stav, v konečnom dôsledku odzrkadlený v tzv. skutkovej vete výroku o vine obvineného.

Záver o dôležitosti (významu) takého dôkazu preto logicky nie je možný bez primárneho posúdenia otázky náležite zisteného skutkového stavu v zmysle § 2 ods. 10 Trestného poriadku, ktorý je zase výsledkom procesu hodnotenia dôkazov podľa kritérií upravených v § 2 ods. 12 Trestného poriadku, z ktorého obsahu je navyše nepochybné, že žiadny dôkaz v trestnom konaní nemožno posudzovať izolovane od iných, v danej veci zabezpečených, resp. vykonaných dôkazov.

Vyššie uvedený záver tak zohľadňuje systematickú prepojenosť jednotlivých dovolacích dôvodov upravených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku, ich vzájomné vzťahy a obsahovú nadväznosť, v posudzovanom prípade medzi dovolacími dôvodmi upravenými v tomto ustanovení pod písmenami c) a i) a na vetu za bodkočiarkou v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku logicky nadväzujúci ako jediný

možný dovolací dôvod podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku.

Najvyšší súd sumarizuje.

Dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, vo vzťahu k návrhu obvineného na doplnenie dokazovania, môže byť naplnený ak:

- a) súd prvého stupňa o návrhu obvineného na doplnenie dokazovania nerozhodol podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku - „ignoroval“ ho a s návrhom na doplnenie dokazovania sa nevysporiadal ani v odôvodnení svojho rozhodnutia - § 168 ods. 1 Trestného poriadku,
 - b) ak bol návrh na doplnenie dokazovania predložený až v odvolaní a odvolací súd sa s týmto návrhom nevysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia vo veci samej - „mlčal“
- a zároveň existujú ďalšie skutočnosti naznačujúce, že celé konanie bolo vedené neobjektívne a zjavne nerešpektovalo pravidlá spravodlivého procesu.

Až za takéhoto stavu totižto dochádza k porušeniu práva na obhajobu, čo však nie je tento prípad.

V tomto prípade najvyšší súd, zhodne s názorom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu konštatuje, že u poškodenej, ktorá je vzhľadom na svoj vek považovaná za obzvlášť zraniteľnú osobu podľa § 2 ods. 1 písm. c) bodov II. a IV. zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, bolo v prípravnom konaní a v konaní pred súdom rešpektované jej právo na ochranu pred druhotnou alebo opakovanou viktimizáciou. Poškodená bola preto vypočutá vyšetrovateľom za prítomnosti psychológa, pričom tento výsluch spĺňal základné kritériá zákonnosti a mohol byť použitý v súdnom konaní. Na hlavnom pojednávaní konanom 6. mája 2021 prvostupňový súd správne postupom podľa § 134 ods. 4 Trestného poriadku (v znení účinnom do 14. marca 2024) s poukazom na § 270 ods. 2 Trestného poriadku vykonal výsluch poškodenej využitím technického zariadenia určeného na záznam a prenos zvuku a obrazu, a to prehratím DVD záznamu z výsluchu z 1. septembra 2020 (č. l. 444), ku ktorému sa mal obvinený možnosť vyjadriť, čo aj využil.

Vzhľadom na postavenie poškodenej tak súd rozhodol o konaní v neprítomnosti poškodenej, čo odôvodnil s poukazom na jej zlý zdravotný stav a skutočnosť, že ide o obzvlášť zraniteľnú obeť podľa osobitného predpisu (č. l. 435), pričom dôvod, pre ktorý obvinený žiadal vypočuť poškodenú, bol dostatočne preukázaný iným vo veci vykonaným dokazovaním, a to posudkom znalca z odboru psychológie, ktorý v posudku uviedol, že psychické utrpenie poškodenej je možné dať do súvisu práve s konaním, ktorého sa mal dopustiť obvinený, jej syn C. S.. Ďalšie usvedčujúce skutočnosti mali súdy nižších stupňov preukázané z výpovedi opatrovateľky poškodenej, blízkych i susedov poškodenej.

Na základe vyššie uvedeného dospel najvyšší súd k záveru o zákonnosti a správnosti postupu orgánu činného v trestnom konaní pri výsluchu poškodenej ako obzvlášť zraniteľnej osoby v prípravnom konaní s využitím technického zariadenia určeného na záznam a prenos zvuku a obrazu. Najvyšší súd dospel tiež k záveru o správnosti postupu prvostupňového súdu, ktorý poškodenú na hlavnom pojednávaní opätovne nevypočul, ale tento dôkaz vykonal postupom podľa § 270 ods. 2 Trestného poriadku prehratím obrazovo - zvukového záznamu, a preto nemôže ďalej spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy, ako ani ich hodnotenie vykonané súdmi nižších stupňov.

Preto najvyšší súd vyhodnotil argumentáciu obvineného vzťahujúcu sa k dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať v

prípadoch, keď je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli na hlavnom pojednávaní vykonané zákonným spôsobom. Skutočnosť, že rozhodnutie je založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom musí byť z obsahu spisu zrejmá a porušenie zákona by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku.

Z uvedeného logicky vyplýva záver, že nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov môže byť dovolacím dôvodom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku len vtedy, ak má, resp. mal negatívny dopad na práva obvineného. Ak sa nepreukáže takéto účinky nesprávneho procesného postupu pri vykonávaní dôkazov, potom nemožno hovoriť o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, a to aj so zreteľom na to, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru by mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere („solely or to a decisive extent“) na dôkazoch získaných nezákonným spôsobom, čo sa v predmetnej veci nestalo (Mariana Marinescu v. Rumunsko - rozsudok ESĽP z 2. februára 2010, Emen v. Turecko - rozsudok ESĽP z 26. januára 2010, Van Mechelen a ďalší v. Holandsko - rozsudok ESĽP z 23. apríla 1997, Visser v. Holandsko - rozsudok ESĽP zo 14. februára 2002, Al-Khawaja a Tahery v. Spojené kráľovstvo - rozsudok ESĽP z 15. decembra 2011 a ďalšie).

Rozhodovacia prax najvyššieho súdu vyústila do prijatia judikátu, podľa ktorého dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať len v takých prípadoch, keď zistené porušenie zákona svojou povahou a závažnosťou zodpovedá porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Nesprávny procesný postup pri získaní alebo vykonaní dôkazov tak môže viesť k naplneniu tohto dovolacieho dôvodu iba vtedy, ak odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého získanie alebo vykonanie sa spochybňuje (rozhodnutie uverejnené v Zbierke pod č. 24/2020-I.).

Najvyšší súd dopĺňa, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku - rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom a jeho zrkadlové znenie - rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré boli súdom vykonané nezákonným spôsobom, nemožno vykladať v rozpore s jeho logickým i materiálnym významom a účelom (je založené na dôkazoch) tak, že pôjde o prípady, keď súd dôkaz nevykonával. Súdom nie je povinný vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhli a tiež nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale súd ich nepovažuje za rozhodné a dôležité pre spravodlivé rozhodnutie (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku, § 2 ods. 10 Trestného poriadku, § 2 ods. 11 Trestného poriadku) a napokon súd nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale neskoro (§ 240 ods. 3 druhá veta Trestného poriadku), alebo neprejavili reálnu snahu o ich vykonanie (§ 240 ods. 4 tretia veta Trestného poriadku).

V súhrne preto platí, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže byť naplnený len vtedy, ak súd vykonával dôkazy nezákonným spôsobom, tzn., že pri ich vykonávaní (ale aj získaní v prípravnom konaní) bol porušený zákon. Povedané inými slovami, dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže byť naplnený:

- ak je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré súd vykonával nezákonným spôsobom, tzn., že pri ich vykonávaní (ale aj získaní v prípravnom konaní) bol porušený zákon,
- ak je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré súd na hlavnom pojednávaní nevykonával, ale prihliadal na ne,
- ak je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré síce boli získané zákonným spôsobom, ale nie sú procesne použiteľné na preukazovanie skutočností rozhodných pre rozhodnutie o vine obvineného.

V rámci dovolacieho konania môže najvyšší súd preskúmať len to (ak dovolanie nepodal minister spravodlivosti Slovenskej republiky podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku), či jediný alebo rozhodujúci usvedčujúci dôkaz boli vykonané zákonným spôsobom. Ak následne najvyšší súd dospeje k záveru o zákonnosti vykonaného dokazovania, nemôže ďalej spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy, ako ani ich hodnotenie vykonané súdmi nižších stupňov.

Ďalej platí, že nesúlady so zákonom musí byť v súvislosti s dôvodom dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku konštatované v tomu zodpovedajúcej intenzite vo vzťahu k dôkazu, na ktorom je rozhodnutie založené vo výlučnej alebo v rozhodujúcej miere. V prípade namietaných dôkazných prostriedkov musí ísť v rámci takto zúženého priestoru o chybu, ktorá by vo výlučnej alebo rozhodujúcej miere ovplyvnila samotnú podstatu a význam dôkazných prostriedkov. Takto je zároveň zachovaný princíp, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok možno úspešne podať len v prípade výskytu závažných chýb aplikácie hmotného alebo procesného práva.

Z obsahu dovolania možno abstrahovať, že v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku obvinený namietal, že znalecký posudok vypracovaný znalcom z odboru psychológie, PhDr. Robertom Máthém, PhD., nebol vypracovaný v súlade so zákonom, keďže malo dôjsť k porušeniu ustanovenia § 146 Trestného poriadku. Obvinený túto námietku opiera o skutočnosť, že sa znalec v posudku nezaoberal otázkou presného časového určenia vzniku posttraumatickej stresovej poruchy. Najvyšší súd však zdôrazňuje, že podľa uvedeného ustanovenia, ak je znalecký posudok nejasný alebo neúplný, je možné požiadať znalca o jeho vysvetlenie alebo doplnenie. Tento postup však obvinený ani jeho obhajca nevyužili (č. l. 485-488), pričom na hlavnom pojednávaní konanom 2. septembra 2021 obvinený po porade s obhajcom uviedol, že nemá ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania. Obvinený sa v dovolaní obmedzil len na hodnotenie záverov znaleckého dokazovania podľa svojho subjektívneho pohľadu, čo však prináleží výlučne súdom v rámci základného konania. Najvyšší súd v tejto súvislosti opätovne poukazuje na zistenia znalca, ktorý vo svojom posudku uviedol, že psychické utrpenie poškodenej je možné dať do súvisu práve s konaním, ktorého sa mal dopustiť obvinený, jej syn C. S.. Na základe tohto záveru znalca nie je možné tvrdiť, že by sa znalec nezaoberal pôvodom psychickej poruchy poškodenej. Rovnako nemožno konštatovať, že by tento dôkaz nebol vykonaný zákonným spôsobom. Ako už bolo vyššie uvedené, dovolací súd nemôže hodnotiť dôkazy vykonané súdmi nižšieho stupňa, pretože nie je „skutkovým“ súdom, vid'. § 371 ods. 1 písm. i) vety za bodkočiarkou Trestného poriadku.

Z uvedeného vyplýva, že v trestnej veci obvineného nemožno dospieť k záveru o tom, že by bol naplnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, a preto aj v tejto časti dovolaciu argumentáciu obvineného najvyšší súd odmietol ako nedôvodnú.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať, ani meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu.

Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť (§ 24 - krajná núdza, § 25 - nutná obrana, § 26 - oprávnené použitie zbrane, § 27 - dovolené riziko, § 28 - výkon práva a povinnosti, § 29 - súhlas poškodeného, § 30 Trestného zákona - plnenie úlohy agenta), prípadne zániku trestnosti činu (najmä § 87 Trestného zákona - premlčanie trestného stíhania), resp. chybné rozhodnutia súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu (§ 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona), trestu odňatia slobody na doživotie (§ 47 a nasl. Trestného zákona) a pod..

Pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu, je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili sudy nižšieho stupňa, a teda dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva z § 371 ods. 1 písm. i) vety za bodkočiarkou Trestného poriadku.

Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže dovolateľ - či už obvinený alebo generálny prokurátor v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nie je oprávnený posudzovať spôsob hodnotenia dôkazov a závery, ktoré z dokazovania skôr vo veci konajúce sudy vyvodili, a ktoré sú podkladom pre zistenie skutkového stavu.

Pre dovolací súd sú rozhodujúce skutkové zistenia, podľa ktorých obvinený mal spáchať skutok tak, ako je uvedený v rozsudku krajského súdu. Dovolací súd teda nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inštanciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa. Dovolací súd nie je možné vnímať ako ďalšiu (v poradí druhú) „odvoláciu“ inštanciu zameranú na preskúmanie rozhodnutí súdu nižšieho stupňa. S ohľadom na to nemôže dovolací súd skúmať skutkové závery a dôkazné úvahy súdov nižších stupňov, na základe ktorých dospeli k záveru o naplnení všetkých znakov žalovaného trestného činu.

V tejto súvislosti najvyšší súd poukazuje aj na závery vyplývajúce z jeho vlastnej rozhodovacej činnosti (R 47/2014), ktoré vychádzajú z prezumpcie, že dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku slúži výlučne na nápravu hmotnoprávných chýb. Dikcia za bodkočiarkou vylučuje skutkové námietky (nie je prípustné právne účinným spôsobom namietat', že skutok tak, ako bol zistený súdom prvého a druhého stupňa, bol zistený nesprávne a neúplne), ako aj „reinterpretáciu“ už vykonaných a „hodnotených“ dôkazov. Skutkový stav je vždy výsledkom tohto hodnotiaceho procesu.

Obvinený v dovolaní namietal, že z vykonaného dokazovania ani z okolností prípadu nevyplýva, akým konkrétnym konaním z jednotlivých konaní vyjadrených v ustanovení § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 Trestného zákona bola naplnená objektívna stránka tohto trestného činu. Najvyšší súd však konštatuje, že skutková veta rozsudku dostatočne a jednoznačne opisuje konkrétne konanie obvineného, ktoré napĺňa znaky objektívnej stránky trestného činu. Toto konanie obvineného je vyjadrené nasledovne: „opakovane, bezdôvodne udieral hánkami päste do ruky, [...] neustále jej nadával vulgarizmami a ponižoval ju, [...] povedal, že ju vyhodí z balkóna, [...] povedal, že nech neplánuje, že ju pochová, že zhnije viackrát v presne nezistených časoch v predmetnom období jej hodil ovládač od televízora do hrudníka a do brucha, z čoho mala poškodená hematómy“, čo vyústilo do situácie, kedy obvinený „z ničoho nič vytiahol malú strelnú zbraň typu revolver nezisteného výrobcu a kalibru a uvedenú zbraň jej priložil k čelu a povedal jej 'zabijem najprv teba a potom seba'“. Konanie obvineného, ktorým napĺňa objektívnu stránku tohto trestného činu je vyjadrené aj v odôvodnení rozsudku prvostupňového súdu na strane 18.

Osobitne obvinený namietal, že naplnenie objektívnej stránky trestného činu, ktorý sa mu kladie za vinu vyžaduje prvok opakovania, gradáciu intenzity konania páchatel'a a zreteľné nerovné postavenie útočníka a obeť trestného činu. K tomu najvyšší súd konštatuje, že prvok opakovania je nepochybne preukázaný tým, že obvinený sa opísaného konania dopúšťal od roku 2014 až do 31. augusta 2018, keď sa situácia vygradovala až do konania, ktoré napĺňa aj kvalifikačný znak podľa § 138 písm. a) - so zbraňou. Nerovné postavenie obvineného a poškodenej, jeho matky, je zjavné vzhľadom na ich vekový rozdiel, pohlavie a zdravotný stav poškodenej. O tom, kto bol v slabšom a kto v silnejšom postavení, niet teda pochyb, čo obvinený potvrdil aj v samotnom dovolaní, keď uviedol: „Je nepochybné, že poškodená je vzhľadom na svoj vek, ako aj zdravotný stav zraniteľnou osobou [...]“.

Na základe vyššie prijatého záveru o naplnení všetkých znakov skutkovej podstaty trestného činu, je pre dovolací súd v zmysle uvedeného kľúčovým skutkové zistenie, podľa ktorého obvinený C. S. spáchal trestný čin tak, ako je uvedené v rozsudku súdu prvého stupňa, následne potvrdeného rozhodnutím odvolacieho súdu. Tam opísanému skutkovému stavu plne zodpovedá aj právny záver vyjadrený v posúdení konania obvineného ako zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. a), písm. b) Trestného zákona. Použitú právnu kvalifikáciu podľa citovaných ustanovení odôvodňujú všetky skutkové okolnosti, ktoré sú v popise skutku zahrnuté a ktoré vyjadrujú naplnenie príslušných znakov skutkovej podstaty označeného trestného činu.

Preto, rešpektujúc zákaz skúmania a menenia zisteného skutku vyplývajúci z § 371 ods. 1 písm. i) veta za bodkočiarkou Trestného poriadku, najvyšší súd uzatvára, že námietky obvineného a s tým súvisiaca argumentácia nenapĺňa ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (ani žiadny iný).

S ohľadom na vyššie uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že v trestnej veci obvineného nemožno konštatovať naplnenie žiadneho dovolacieho dôvodu, a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.